

KAARLO KYTÖ

LAULUILTA

työttömien hyväksi
Työväentalon Konserttisalissa
maanantaina 7. 12. 31. klo 20 (8 ip.)

Avustaa kapellimestari E. Halme.

OHJELMA:

1. Aaria oopp. Eugen Onegin P. Tschaikowsky
2. Naura pajazzo, oopp. Pajazzo .. R. Leoncavallo
3. Oi kuinka häilyvä, oopp. Rigoletto G. Verdi
4. Sinäkö äiti? R. Séholt
5. Orpopojan joulu G. Malmstén
6. Merellä O. Merikanto

15 min. tauko.

7. Czardas, operetista Victoria ja hänen husaarinsa P. Abraham
8. Oi bajadeeri, operetista Bajadeeri E. Kálmán
9. Mielelläni suutelen, operetista Paganini F. Lèhar
10. Karjapihassa T. Kuula

PÄÄSYLIPPU

à 5:—

Kaarlo Kydön lauluilta

työttömien hyväksi eilen sai ainutlaatuisen yleisön tunnustuksen: työväentalon avara konserttisali oli ääriään myöten täynnä. Tähän ilahduttavaan tulokseen luonnollisesti vaikuttivat tilaisuuden hyvä tarkoitus, halvat hinnat ja esiintyjän nauttima suuri suosio sekä näyttelijänä että laulajana. Näyttämöltähän on Kaarlo Kydön miellyttävä ja hyvin hallittu tenori useamman kuin kerran vakuuttanut tamperelaisille kyseessä olevan tunnollisen ja kykenevän laulajan, jota vakuutusta esiintymiset useissa ohjelmallisissa tilaisuuksissa lisäksi ovat vahvistaneet. Eilinen ohjelma oli ilmeisestikin valmennettu suurella huolella ja kun se kokoonpanoltaan lähinnä edusti esiintyjän lähintä „leipä-alaa” sekä vastasi helpotajaisuudellaan yleisön makua, oli onnistuminen ennakolta odotettavissa. Alkuohjelman n.s. „Lenskin aariassa”, Tschaikowskyn oopperasta oli kai vähäsen hermostuneisuutta mukana, koskapa sen vaikutus köhöttäin jäi heikommaksi kuin seuraavien oopperanumeroiden, „Naura pa-

jazzo” ja varsinkin Verdin Rigolettosta esitetty „Oi kuinka häilyvä”. Molemmat viimeainitut osoittivat että oopperatehtävätkin, laulajan äänelle muuten sopivat, eivät ole Kydölle ylivoimaisia. Jatkona seuraavat, Séholtin „Sinäkö äiti” ja Malmsténin „Orpopojan joulu” esitettiin liikuttavaan sävyyn, kenties hitusen vähemmän sentimentaalista väritystä varsinkin ensinmainitussa olisi ollut edullisempi. Merikannon „Merellä” ei täysin vastaa laulajan äänialan parhainta, mutta kuului siitä huolimatta illan parhaisiin suorituksiin. Loppupuolella oli aarioita opereteista Victoria, Bajadeeri ja Paganini, aikoinaan vartavasten näyttämöä varten valmistettuja ja nyt uudestaan hiottuja. Tutut säveleet soivat hyvin ja miellyttivät yleisöä. Kuulan veikeän humoristinen „Karjapihassa” sai erinomaisesti eritellyn ja virkeän tulkinnan. Yleisö, jonka asenne alusta alkaen oli mitä sydämellisintä, osoitti suosiotaan niin, että suuri osa ohjelmasta oli toistettava. Kättentaputukset vaikenivat vasta kun saatiin ylimääräisenä muuan Kehtolaulu. — Säestäjänä toimi kapellimestari E. Halme herkkävaistoisesti ja tunnontarkasti laulajaa tukien.

J. S.

Kaarlo Kydön lauluilta.

Mielipahani on vilpitön, etten eilen voinut kuulla näyttelijä Kaarlo Kydön lauluilta Työväentalon konserttisalissa muuten kuin aivan pistäytymällä. Hyvin halusti olisin tahtonut kuulla nimenomaan ohjelman ensi osan kolmine ooppera-aarioineen, sillä laulaja, joka näyttämöllisen puhetyön tietämästä raskuudesta huolimatta pitää itsensä siinä kunnossa, että uskaltautuu varsinaisiin konserttitehtäviin, on erittäin suuresti mielenkiintoa herättävä.

Olen kuullut hra Kytöä näyttämöllä siksi usein, että hän luottanee rehellisyyteeni, vaikka hänestä kirjoitankin eilisen vähän kuulemisen perusteella. Hänellä on ääniaines — tenori — joka meillä kuuluu harvinaisuuksiin, vieläpä hän on varsin laajaa alaa käyttökelpoisesti hallitseva tenori. Niinpä hän, ehkä siitä aiheutuen, että näyttämölaulamissa korkeudellista valinnanvaraa ei juuri ole, kiistelee itselleen tenoribarytoninkin nimeä eikä suotta. Alemmallakin alueella sointi kyllä kantaa. Enemmän aikaisemman kuulemisen nojalla kuin niukan eilisen toivoisi hra Kydön ulottuvaisuuden riittävän kahden herran palvelamiseen — konserttilavan ja näyttämön. Abrahamin Czardas eilen oli mallityötä, näyttämöä muistaen; operettiympäristöä varten muotoiltuaan muokattu ja samalta kannalta varsin hyvin äänellisesti hallittu. Mutta olivatko ooppera-aariat omalla alallaan vastaavantasoiset? Niinkuin sanottu, en niitä kuullut, mutta luulisin, että vaara tehdä nekin samaan, hieman yleisöä suostuttelevaan tyyliin on ollut hra Kytöä lähellä. Hän laulaa, siitä ei pääse näyttämöllä hivenen makeasti ja sen suotta. Ääniaines on siksi hyvä, että hän varmasti tulee toimeen tykötekeytymättäkin. Toistaiseksi tämä ei hänellä kyllä kovinkaan häiritsevänä esiinny, mutta paras sen, jolla on kykyjä, pitää ajoissa varansa. Luonnollisesti aika ja vara jatkuvaan koulutautumiseen laulavalla näyttelijällä on rajoitettu, mutta mielellään uskoisi hra Kydöllä sisua siihen riittävän. Nyt hän esim. kunnioitetavan ulottuvassa laulussaan tekee ylimmät äänet lievän kireästi, sillä tavoin, ettei kuuliija täysin häiriintymättä pääse mukaan. Tulee väkisin mieleen ajatus, että nyt tosiaankin liikutaan korkealla. Eräät konsonantit, varsinkin soinnillisesti niin kiitollinen konsonantti kuin »n», eivät saa riittävää sointia. Soivampina konsonantit sallivat tarmokkaamman lausekekäsittelynkin. Hra Kydöllä on siksi hyvä ääni luonnostaan, että häntä kernaasti moittii.

Kapellimestari Einar Halmeen klaveerauksessa ei ole moittimista, hän on varsinkin rytmisään luotettava mies. Lauluilta oli työttömien hyväksi ja laulaja sai nähdä konserttisalin täynnä.

— rk —

Finnen uusin.

Tamperealaisheimoinen Jalmari Finnen komedia — eipä ole ihme, että Työväen Teatteri sunnuntaisessa ensi-illassa oli täynnä kuin missä operettipremiäarissa hyvänsä, sillä mitä muuta Finnen uutuuksista voi neekin pelätä, ei niitä kuitenkaan tarvitse otaksua ikäviksi. Ja epäilemättä »Suutarin tyttäret» tulee kauan pitämään paikkansa tamperelaisessa ohjelmistossa — miten sitten lienee asia muualla, on vaikeammin arvosteltavissa.

Sillä »Suutarin tyttäret», huolimatta siitä, että se sisältää useita sattuvia tyyppejä, itsessään varsin hauskan juonen ja lukuisasti sukkelia vuorosanoja ja kohtauksia, on kuitenkin näytelmälliseltä arvotaan varsin heikko. Finne ei itsensä asettane tälle uusimmalleen (ensi-illasta on tosin jo kulunut siksimontapäivää, ettei voi mennä vannonamaan, vaikka kirjailija sillä välin olisi hiastaan pudistanut vielä uudemmankin näytelmän) — ei siis asettane tälle näytelmälleen mitään taiteellista arvoa, joten eräät liiaksi Työväen Teatterin yleisöä varten kirjoitetut kohtaukset saanevat jäädä omaan arvoonsa kassamenestyksen tuottajina, mutta niinkuin Finnellä tavallisesti, kaipaisi tiiviimpää draamallista poljentoa (sitä ei kyllä tällä kerralla ollut nimeksikään) ja hiukan laveammalla psykologisella värityksellä kuvattuja henkilöitä.

Finne itse selittää ottaneensa näytelmänsä »aineet» muualta, t. s. joltakin ulkomaiselta esikuvulta. Allekirjoittaneen täytyy tunnustaa, että hänen kirjallisuustuntemuksensa ei riitä toteamaan, mikä tämä esikuva on, eikä siis myöskään voi todeta missä määrin ansiot ja viat siihen palautuvat. Näytelmän pääansiona on kuitenkin se, että siinä esitetään kaikista pilalehdistä tunnettu Xantippa-tyyppi myönteiseltä puoleltaan, siis varsin kauniissa valaistuksessa, ja se riittää jo uutudeksi tällä kertaa. Suutarimestari Helanderin Maija-tytär on varsin hupiasasti ja sattuvastikin piirretty luonnekuva — missä määrin se sitten on eheä ja uskottava, on kuitenkin eri asia, ja näyttelijän se tosiaankin asettaa tavallista vaikeamman probleeman eteen. Muuten ovat näytelmän henkilöt tuttuja yksiviivaisten muottien mukaan tehtyjä, eivät suinkaan epäkiitollisia, jos eivät järin kiitollisiakaan näyttelijöille.

Tamperealaisille antaa näytelmänsä varsin vahvasti väritytty paikallistuntu lisäviehätystä.

Elna Hellmanin ja Kusti Salan kannettaviksi oli asetettu näytelmän pisimmät ja epäkiitollisimmat tehtävät, jotka luonnehdittiin niin hyvin kuin suinkin voi vaatia. Matti Lehtelän osa oli kiitollinen, mutta myös hyvin suoritettu. 80-luvun kahta pikkukie-mailijatarta esittivät Oili Jaatinen ja Vappu Elo, etenkin jälkimmäinen hyvin onnistunein ilmein, ja heidän kavaljeerejaan Arne Jaatinen ja Kaarlo Kytö. Muissa tärkeämissä sivu-

„Suutarin tyttäret”.

tehtävissä Lyyli Eriksson, Jallu Vuolle ja Väinö Luutonen. — Ohjaus Kosti Elon, mutta silavankärytyksen lueimme kuitenkin Finnelle itselleen synniksi.

Ennen sunnuntaista ensi-iltaa piti Finne tässä teatterissa kotimaisia uutuuksia esittäessä tavaksi tulleen kirjailijan puolustuspuheen tavalliseen hupaisaan itserakkaaseen tapaansa, jonka tamperelainen yleisö mielellään sietää Finnellä — mutta vain Finnellä — hänen meikäläisekseen loistavan älyllisen leikkittelystä takia.

Mutta ensi-illan päävievätykseksi muodostui kuitenkin siihen mahdollisimman irrallisesti liittyvä numero — Olga Poppiuksen lausunta, joka ainoana kykeni kuulijalle antamaan todellisia arvoja. »Velisurmaajan» esityksen edessä ei voi muuta kuin kunnioittavasti vaieten todeta aidon, suuren taiteen.

Eiliseksi itsenäisyyden päiväksi oli Tampereen Työväen Teatteri järjestänyt kotimaisen ensi-illan, traditioneihin kuuluvan Jalmari Finnen näytelmän. Kirjailija piti aluksi myöskin traditioneihin kuuluvan ristiäispuheensa, jossa hän ilmoitti tämän olevan viidennen näytelmänsä ensi-illan tässä teatterissa ja selosti hämäläistä naista kaikissa näytelmissään. Hän mainitsi kiitollisuuden tunteestaan erikoisesti työväen teatterin yleisöä kohtaan, joka niin uskollisesti oli osoittanut suosivansa hänen näytelmiään. Lopuksi puhuja selosti sisärensä, Olga Poppiuksen työn merkitystä lausuntataiteemme historiassa ja hänen kamppailuaan luonnollisen puhetyylin kehittäjänä.

Rva Poppius esitti monta kertaa aikaisemmin lausumansa draamallisesti vaikuttavan ja jylhän kansanrunon »Velisurmaajat» ilmehikkäästi, sydämellisesti ja samalla hänelle ominaisella väkevällä sisäisellä voimalla. Allekirjoittanut kuuli koulutyttönä, eräässä suuressa Kalevalajuhlissa rva Poppiuksen ensi kertaa lausuvan tämän runon — lausujan metallisen kova, mutta samalla niin taipuisa ääni kaikui kai silloin kauneimmassa voimassaan, pikimustalta näyttävään tukkaan ei ollut ehtinyt vielä tulla ainoatakaan harmaata hiusta — ja »Velisurmaajien» jylhä kauneus painui elämäniäkseni mieleen.

Vuosien varrella uudelleen kuultuna on sillä rva Poppiuksen lausumana aina ollut yhtä voimakas vaikutus ja eilisiltainen, harmaapäisen naisen esittämä runo oli yhä edelleen mieltä lämpimästi sykähdyttävä, kalevalaisen äidin rakkaus ja sydämen tuska sai niin uskottavan tulkinnan. Toi-

sena numerona esitti rva Poppius sydämellisesti Pohjanpään »Hämeenmaan», sillä kirjailija Finne, omien sanojensa mukaan, tahtoi toisen taiteellisella runolla tulkita rakkauttaan hämäläiseen heimoon, koska ei itsekynenisi samanlaiseen taiteelliseen tunnustukseen. Hugo Makkonen toi teatterin johtokunnan puolesta rva Poppiukselle kukkia kiittäen tästä harvinaisesta ja teatterille niin kunniaakkaasta vierailusta.

Kahdessa ensimmäisessä näytöksessä »Suutarin tyttäressä» oli niin paljon raikkautta ja vauhtia, että luuli Finnen kerran ylittäneen itsensä ja kirjoittaneen näytelmän, mutta kun sitten oli katsottava kahden viimeisen näytelmän sirkusmaiset ilveilyt ja mauttomuudet niin tunsu tullessa jälleen perinpohjaisesti rääkätyksi, sillä kolmannen näytöksen »hämäläisen huumorin» huippukohta oli se, että nuori ja naisia tuntematon ylkämies pelkäsi kovasti mennä häävuooteeseensa ja antoi surkeudestaan miimillisen, repliikittömän esityksen, joka päättyi siihen, että nuorikko talutti hänet hiukan kovakouraisesti, korvasta pidellen vuoteeseen, neljännessä näytöksessä muodosti huippukohdan eltaantuneen läskin paistaminen ja sen hajun levittäminen katsoomoonkin.

»Suutarin tyttärien» pääjuonena on kuvaus siitä miten suutarimestari Heikki Helanderin topakka ja viisas Maija tytär nai isänsä oppipojan Ville Mattilan koko perheen vastustuksesta huolimatta, kasvattaa hänet ja tekee hänestä muiden silmissä tarmokkaan, omaa verstastaan hoitavan ja jatkuvasti vaurastuvan liikemiehen. Juoni oli kuitenkin hiukan pitkävetisesti käsitelty, kolmessa näytöksessä olisi ollut ihan tarpeeksi ja eräänlaista viehätystä tapahtumain kululle antoi tamperelainen paikallistuntu. Psykologina Jalmari Finne on aivan avuton, hänen näytelmiensä henkilöt ovat harvoin eläviä ihmisiä ja silloinkin vain älykkään näyttelijän avulla.

Kirjailijan ja teatterin johtajan yhteistyö takaa ilmeisesti tälläkin kertaa näytelmälle yleisömenestyksen, mutta naurunrähähdykset kaikenlaisille teatteritempuille osoittavat miten vaarallisella tavalla Finnen näy-

telmät tarvelevät yleisön taiteellista makua. Yksityisistä näyttelijöistä oli Elna Hellmanin tiukka ja määrätietoinen Maija Helander mieluinen yllätys, esityksessä oli johdonmukaisuutta ja samalla tuoreutta. Maijan osa on varmasti vaarallinen esittäjälleen, yhdeksässä tapauksessa

kymmenestä tulisi siitä vain ikävä ja puiseva komentaja, rva Hellman vältti luontaisella raikkaudellaan puisevuuden. Kusti Salan aito tamperelainen murre oli onnistunutta, mutta muuten hän teki suutarimestaristaan vain rähisevän juoppolallin, omintakeisia luonnepiirteitä puuttui. Oili Jaatinen ja Vappu Elo saivat kumpikin turhamaisiin ja typeeriin Helanderin nuorempiin proöky-nöihin eläviä yksityispiirteitä. Matti Lehtelä teki Ville Mattilasta niin hyvän kuin tästä osasta suinkin voi. Aarne Jaatinen ja Kaarlo Kytö olivat hupaisia keikareita, viime mainittu pehmeällä, hupsulla tavalla koomillinen. Einari Ketola loi onnistuneen juopporattityypin ja Väinö Luutonen luonnollisen, saamattomalta ja samalla rehdiltä vaikuttavan suutarinkisällin. Lyyli Erikssonin sisäänpurjehdus he-peneissään ja ruotsinkielen kankeahko mongerrus sai aikaan jokuinkin oikean paronessa Nottbeck illusionin, kun taas Jallu Vuolle ei tohtori Hårdina saanut itsestään irti paljon muuta kuin huutoa. Greta Lindell esitti asiaankuuluvasti Anna Viimikan lyhyen osan.

Näyttelijät, kirjailija ja johtaja Elo kukitettiin, yleisöä oli täysi huone aina varapaikkoja myöten.

S.-K. K.

TEATTERIVÄKEÄMME

Kytö kupariseppänä.

Tampereen Työväen Teatterin eilisen ensi-illan ohjelmassa oli kevyt iloittelu, Hemming Ohisson-Sörbyn kirjoittama ja Elis Ellisin säveltämä laulunäytelmä „Kreivi kupariseppänä” Näytelmästä sinänsä ei vaativassa mielessä voi puhua, sillä se ei ole edes puhtaasti operetti, vaan voitaneen sitä pitää eräänlaisena re-vyyllaitoksena, jossa on sekaisin farsia ja operettia. Taiteellisuus sen yhteydessä ei näin ollen tule kysymykseenkään. Mutta jonkinlaisena „hengähdysvetkenä” ja teatterin kassan tukemisyhteydenä sen esittämistä voinee puolustaa. „Kreivi kupariseppänä” ei näet ole sen parempi kuin huonompikään niihin laulufarsseihin verrattuna, jotka viime aikoina ovat nähneet parrasvalon eri teattereissa. Sen valitsemista teatterin ohjelmaan voidaankin näin ollen pitää vain välipalana vakavampien tehtävien lomassa.

Työväen Teatteri oli luonnollisesti esityksen ottanut kevyehkösti, sillä eihän tällaisen työn valmistamiseen kannata liiemmästi voimia tuhjata. Kuitenkaan mistään ala-arvoisesta ei ole syytä moittia. Esittäjät olivat lukeneet läksynsä hyvin ja niinpä yleisöllä olikin riemua riittämiin saakka. — Yksityisistä esittäjistä on ennen muita mainittava Elna Hellman, joka sai osastaan tälläkin kertaa irti melko paljon; siinä oli sydämellisyyttä ja aitoa komiikkaa. Kaarlo Kytö nuorena kreivinä, joka ryhtyy kupariseppäksi ja siten voittaa rakastettunsa isän luottamuksen ja pääsee päämääräänsä, näytteli ja lauloi hyvin. Einari Ketola Elna Hellmanin vastaanäyttelijänä, kulkurisällinä, oli tavannut oikean pohjan luomukselleen, jonka hän vahvoin viivoin karrikoi. Siinä oli aimo annos kisälliaikojen kulkuria, jollaiset ilmestykset nykyaikana jo alkavat olla harvinaisuuksia. Väinö Luutonen kupariseppämestarina, Hugo Makkonen kisällinä ja Matti Lehtelä oppipoikana saivat esityksiinsä uskottavuutta. Vappu Elo, Aune Hyryn, Staava Haavelinna, Jallu Vuolle ja Arvo Ranta ansaitsevat myös maininnan, sillä he sopeutuivat osiinsa.

Ohjauksesta vastasi johtaja Kosti Elo ja oli hänen onnistunut tästä re-vyydestä luoda hyvin ryyditetty keitos, joka koonnee ympärilleen monia runsaita huoneita. Lavastus oli suoritettu asianmukaisesti, josta kiitos lankeaa taiteilija Jussi Karille. Tanssit, jotka oli ohjannut taiteilija Arno Hjorth, olivat sensijaan paikoitellen yksitoikkoisia. Näytelmän musiikki ei ole suurenkaan arvoista, vaan tavallista schlageritasoa.

Yleisöllä, jota oli jokseenkin täysi huone, riitti iloa koko illaksi, mistä seikasta puhuivat ne välittömät kätentaputukset, jotka kaikuivat pitkin iltaa. — Kukkia.

T. A. L.

Työväen Teatterin

eiliseen ensi-iltaan ei ole syytä tuh-lata montaakaan sanaa. »Kreivi kupariseppänä» on riikinruotsalainen operettiyhtymä, joka perustuu viatto-maan ja opettavaiseen »tosikertomus»-juoneen ja sangen mehutto-miin sanavääntöihin. Kun esitys lisäksi on niin matalatasoista kuin eilinen — etenkin ensimmäisessä näytöksessä — voi tosiaankin lausua lievän ihmetyksensä siitä, että täl-laista edes pula-aikanakaan halu-taan tarjota yleisölle. Ehkäpä esim. hra Ketola itse kuvitteli olleensa huvittava, mihin luuloon erään yleisönosan käytös eilen häntä epäile-mättä lisäksi tuuditteli, mutta teat-terin vastuunalaisen taiteellisen johdon luulisi kuitenkin käsittävän asian hiukan toisin. Näin mautto-masta amatööripelleilystä on toki tähän asti säästyty Tampereen Työväen Teatterissa.

Eilisen illan ainoita valopilkkuja oli-vat Elna Hellman, joka kaik-kein mahdollottomimmistakin asioista kykenee tekemään huvittavia, ja Kaarlo Kytö, joka aina on sympaattinen näyttämöllä.

H — m.

„Kunnian kauppiat“

Kolmannen näytöksen loppukohtaus Tampereen Työväen Teatterin eilisiltaisessa menestysnäytelmässä.

Esityksen arviointi sisäsivulla, taideosastossa.

Tämän näytäntökauden merkkitapaus eilen Tampereen Työväen Teatterissa.

Marcel Pagnolin „Kunnian kauppiat“ ensi kerran parrasvalossa.

Ranskalainen näytelmäkirjailija Marcel Pagnol on nykypäivien kirjallisuuden ehkä loistavin nimi. Hänen uudet näytelmänsä löytävät nopeasti tiensä Europan eri näyttämöille ja kaikille niille on ominaista, että ne kykenevät kokoomaan täysiä huoneita kerta toisensa jälkeen, vaikka nykyisenä kaaosaikana kaikissa maissa eletäänkin jonkilaista „ylimenokautta“ henkisessäkin suhteessa. Mistä sitten Marcel Pagnol armentaa aiheensa ja miten hän hahmottelee henkilönsä, kun hänen näytelmillään on ollut odottamaton menestys? Hänen näytelmänsä ovat kiinteässä yhteydessä todellisen elämän kanssa, joka on elävän taiteen eräs tärkeimmistä perustekijöistä. Kuitenkaan hänen henkilönsä eivät ole arkipäiväisiä ja realistisia, vaan heidän elämäntilanteidensa yllä lepää mielikuvituksen romanttinen hohde; hänen näytelmistään heijastuu elämän kirjavuus täyteläisenä ja monisärmäisenä, ja jokainen löytää niistä jotakin sellaista, mitä on monesti itsekseen koet-

tanut ratkoa ajatustensa yksinäisyydessä. Ihmissielun salatut ja sieltä yhtäkkisesti pulpahtavat tunteiden ja mielikuvien ailahtelut, jotka monesti meitä kutakin saattavat hämmästyttää jopa säikähdyttääkin; taistelu ja epäily omien käsityskantojemme oikeudellisuudesta sekä vakuuttautuminen siitä, — kaikki nämä ovat asioita, jotka Pagnol tuo silmiemme eteen ja paljastaa ne kuin kuvastimesta.

„Kunnian kauppiassa“, jonka Pagnol on kirjoittanut yhdessä toisen ranskalaisen kirjailijan Paul Nivoixin kanssa, mutta jossa kuitenkin pääasiallisin painos on ensimmäintä, tuodaan näyttämövalaistukseen maailmansodan luomia ihmiskohtaloita, jotka ovat terävällä silmällä nähtyjä ja jotka väläyttävät näkyviimme erilaisten ihmisten suhtautumisen kuhunkin ajankohtaan ja tilanteeseen. Siinä pohditaan kipeitä kysymyksiä, joiden käsitteleminen kuitenkin tapahtuu kirkkaalla gallialaisella älyllä ja hienolla satiirilla.

Kunniaa

— annoksittain

ja tukuttain.

Arnel Pagnol tuo elävästi mieleen Bernard Shaw'n, tuon suuren englantilaisen ironian mestarin, mutta siinä, missä Shaw viskelsi repliikkään kylmään ja laskevaan englantilaiseen tapaan, on Pagnolin henkilöitä sovittavampi ja hillitympi sävy, vaikka hänkään ei säästele ruoskaana, milloin hän katsoo sen välttämättömäksi ja terveelliseksi. Vaikka „Kunnian kauppiat” kuvaavatkin maailmansodan ja sen jälkeisen ajan lähimpiä vuosia, eivät siinä kuvatu kohtalot ja ihmiset kaikkine harrastuksineen ja pyrkimyksineen ole lainaan meistä etäytyneet. Jokainen varnasti voi todeta, että Pagnolin ihmiset esittävät ajatuksia ja mielialoja, jotka edelleen askarruttavat meitä tämän päivän ihmisiä ja yhtä kiinnostavasti kuin silloinkin. Ja verrattamme nykypäivien yhteiskuntaelämään ja henkistä ristiriitaa sekä keskinäistä kamppailua maailmansodan loputtomaan aikaan ja sen vaikeisiin aikavuosin, huomaamme, että kaikki ennakkaiset kysymykset lepäävät edelleen raskaana painajaisena koko ihmiskunnan yllä, liekehtien nykyisin ehkäpä intohimoisempina kuin silloin. Senvuoksi „Kunnian kauppiat”, vaikka se onkin kirjoitettu jo v. 1925, koskettaa edelleen yhtä välittömästi ja tuoreesti nykypäivään kuin silloinkin, kun se ensi kerran näki parrasvalon. Samalla se antaa ymmärtää, miksi Pagnolin näytelmät triumfin tavoin kiertävät maasta toiseen. Tämä hänen ensimmäinen näytelmänsä on erinomainen todistus kirjailijan lahjakkuudesta, jonka sittemmin ilmentyneet hänen myöhemmät näytelmänsä ovat vakuuttavasti todistaneet.

Tampereen Työväen Teatteri oli eilisen ensi-iltansa valmistanut erikoisella huolella. Niinpä siitä muodostuikin teatterille suuri voitto; „Kunnian kauppiat” on pidettävä teatterin tämän näytäntökauden huomattavimpana saavutuksena, tietenkin muistaen syksyisen „Othello”-esityksen, joka sekin oli kelvollista ja ansiokasta työtä. Johtaja Kosti Elon taitavan ohjauksen tulokseksi voidaan merkitä, että näytelmän esitys kiteytyi ehyeksi kokonaisuudeksi; näytelmän tapaukset etenivät harkitulla tasaisuudella ja luontevuudella. Näyttelijät olivat syventyneet tehtäviinsä myöskin suurella hartaudella ja innostuksella, ja niinpä he kukin kohdaltaan voivat olla tyytyväisiä eilislaitaiseen menestykseen. Näytelmän tärkeimmät ja suurimmat tehtävät ovat miesten hoidettavina, joten naispuoliset osat jäävät hiukan varjoon, mutta niiden suorituksella on ratkaiseva osuus esityksen onnistumiselle.

Aarne Jaatinen Bacheletina, näytelmän keskeisimpänä henkilönä, joka maaseutukaupungin pikkuvirkamiehestä kohoaa ministerituolille, oli tutkinut osansa huolellisesti. Se sisäinen kehitys, joka Bacheletissa tapahtuu läpi prologin ja neljän näytöksen, oli tavannut oikean pohjavireen ja niinpä tehtävän suoritus sujui luontevasti alusta loppuun saakka. Joissakin kohdin tosin kaipasi ilmehtimisessä enemmän vivahdusrikkautta, mutta tällaisenaankin esitys oli hyvä.

Kaarlo Kytö sotatarvetehtailija Berlurean osassa tulkitsi tehtävänsä hänelle ominaisella rutiinilla. Siinä kuvastui oikea etujen tavoittelija, joka työskentelee häikäilemättömästi ja laskevasti. Esitykselle oli onneksi, ettei siinä tarpeettomasti korostettu henkilön konnamaisuutta, vaan pysyttiin varmoissa rajoissa, joka seikka vahvisti osan uskottavuutta ja henkilön luonteen tarkkaa huomiointia. Esitys oli jälleen huomattava saavutus näyttelijälle.

Matti Lehtelä työskentelee edelleen määrätietoisesti ja perusteellisesti. Hänen Henri Bacheletinsa oli luomus, joka uudelleen vakuutti nuoren näyttelijän lahjakkuudesta ja jatkuvasta kehityksestä. Ilta oli hänelle ilmeinen voitto. Liukumisen tunnetilasta toiseen oli varmaa ja eräissä kohdin tuli näkyviin uusia luontepiirteitä, jotka laajensivat Lehtelästä aikaisemmin saatua näyttelijäkuvaa. Esitys kohosi paikoittain erittäin korkealle, varsinkin tuskan ilmentäminen ja sisässä riehuva ristiriita kolmannessa näytöksessä toivat esille uusia puolia.

Väinö Luutonen liitti eilen illalla henkilögalleriaansa herkin vedoin piirretyn ja kauniin luoman sodassa poikansa menettäneestä pikkuvirkamiehestä. Harkituin ja vähin keinoin, mutta kuitenkin sydämellisesti hänen Grandelinsa oli tulkittu.

Jallu Vuolle majurina ja Kusti Sala sanomalehtimiehenä olivat tehneet myös kelpoista työtä. Ensinmainitun tyyppi oli hyvä ja mainio löytö. Einari Ketola kreivi de Liuvillena korosti onnistuneesti henkilönsä aristokraattisuutta ja Jukka Vienon lähetti pienessä ja vaatimattomassa tehtävässä on erikoisesti mainittava. Hänen esiintymisensä proloogin lopussa antoi sille oikean kohtalontunnon.

Lyyli Eriksson rouva Bacheletina loi jälleen kauniin kuvan äidistä, repliikit lausuttiin luontevalla teholla ja ilmehtiminen oli täysarvoista.

Oili Jaatinen keskusteli luontevasti ja hänen kohtauksensa Lehte-

län kanssa oli näytelmän kauneimpia kohtia. Greta Lindell suorastaan yllätti Yvonnena. Osa sopi hänelle erinomaisesti ja niinpä suoritus oli kauttaaltaan tasaista ja vakuuttavaa.

Jussi Karin lavastus oli asiallinen, varsinkin viimeisen näytöksen parisilaishuone väreineen ja kompositioineen oli silmää hivelevä.

Tampereen Työväen Teatterin eilinen esitys oli kunnioitettava taiteellinen saavutus. Näytelmän valinta oli erinomaisesti onnistunut ja osien suoritus, kuten edelläsanoista käynee ilmi, samanmukaista. Senvuoksi toivoisikin, että „Kunnian kauppiat” kokoaisi lukuisia täysiä huoneita osoittamaan, että tamperelainen yleisö ymmärtää nauttia kunnollisesta ja hyvästä näyttämötaiteesta. Näytelmän mielenkiintoiset ja yllättävät tapaukset ja siinä kauttaaltaan henkivä satiiri antavat elämyksiä, jollaisia on harvoin tarjolla.

Yleisö eilisiltana seurasi suurella hartaudella esitystä ja osoitti, varsinkin näytelmän lopussa, esittäjille suurta suosiota. — Kukkia.

T. A. L.

Pagnolia Työväen Teatterissa.

Pagnolin näytelmät ovat viipyneet aika kauan matkalla Suomen Tampereelle — niinkuin muistettaneen, saimme vasta vuosi sitten tutustua »Herra Topazeen» ja viime syksynä »Mariukseen», jotka kuitenkin jo useamman vuoden ovat olleet menestysnäytelmiä muualla, myöskin Suomessa. Työväenteatteri on nyt vuorostaan ottanut Pagnolin ohjelmistoonsa: eilen oli »Kunnian kauppiaitten», hänen ensimmäisen, yhdessä Paul Nivoix'in kanssa kirjoittamansa näytelmän ensi-ilta tässä teatterissa.

»Kunnian kauppiassa» tutustumme ennenkaikkea siihen Pagnoliin, joka myöhemmin kirjoitti »Herra Topazen». Hän on terävä, jopa kynnillinenkin satiirikko, joka armotta ruoskii sodanjälkeistä yhteiskuntaa ja sen valtiomiehiä, jotka häikäilemättä käyttävät sodassa kaatuneita ja heidän kunniaansa hyväkseen omien itsekäitten pyyteittensä toteuttamiseksi. Tässä aikaisemmassa teoksessaan Pagnol on vielä purevampi kuin »Herra Topazessa», paikoittain saa näytelmä jopa innoittuneen parannussaarnan muodon, mutta lopulta palautuu hän kuitenkin samalla välinpitämättömällä olankohautuksella kuin »Topazessa» sa-